

Izvirna slovenska drama v teh zbirkah ali pa tudi tista, ki je izšla zunaj njih, ne dosega naše povprečne literarne višine, zlasti ne kaže dovolj jasne oblikovne in duhovne usmerjenosti. Zato naj o nekaterih izvirnih delih spregovorimo posebej.

Alojzij Remec: **Zakleti grad**. Romantična igra v petih dejanjih. V Ljubljani, 1926. Založila Jugoslovanska knjigarna. Natisnili J. Blasnik nasledniki. Str. 84. — Romantično snov je pisatelj vzel iz svoje novele Anno Domini (Dom in svet 1912) in jo motivno spopolnil z narodno pesmijo in z Valvazorjem. Prizadevanje, ustvariti ljudsko dramo, ki imela tudi literarno veljavo, je očitno, trdimo pa, da je pisatelj s svojo prebogato motivnostjo obtičal pri epiki. Del motivov se izčrpa v historičnem slikanju, a večji del radi natrpanosti ne more dramatično izzoreti. Tako je dejanje anekdotično zdrobljeno. Bistvena vrednost drame je v njenem usodnem ozadju, v kugi, ko vidimo, da se vse neurejenosti tega sveta po višji pravici izravnavajo. V tem je tudi etična upravičenost temnih usod. Ko bi bil avtor transcendentnost usodnosti globlje izdelal, bi bilo delo nujno šlo kvišku, ne bi bilo obtičalo na pragu umetnine. Pri tem, ko je pisatelj toliko dogodkov popolnoma zmiselno samo dokončal, bi bil moral fabularnost nujno skrčiti, uveljaviti pa bi bil moral notranjo silo usodnosti, skratka poudariti večnostni princip. Toda pisatelj je romantičnost pojmoval preveč zunanje. Preveč mu je šlo za ljudsko zgodbo in močno učinkovitost kot za zagonetnost v svetu. Dejanje sloni na tipičnem intrigantu, protestantskem pisarju, ki ga pisatelj označuje z rdečelasim grbavcem. Ta streže po življenju sholarju in je tudi neposredno kriv smrti grofa Leonharda, sholarjevega očeta, dasi je ta že bolan na kugi. Vsa ta stran dejanja je nezadovoljiva in zanima samo v toliko, v kolikor sočutimo s sholarjem in Marjetico. Veriga usodnih zgodb je tedaj po eni strani zvezana po pisarju, po drugi strani so te zgodbe nasledek božje kazni. Ta dvojnost moti pravo romantično občutje in to je tudi vzrok, da je red dogodkov romantično nepristen, izvzemši 2. del III. dejanja. Malo pomaga pravemu značaju drame čudaški Križaj, kljub temu, da v njem spoznamo Marjetičinega očeta. Ljubezen med sholarjem in Marjetico je prijeten okvir grajske žaligre, kjer pisatelj razkriva svoj etos: prosto in čisto življenje zmaga nad duševnim in telesnim nasiljem. — Delo je napisano v svobodnem verzu, s katerim je hotel pisatelj igro tudi oblikovno povzdigniti v preprosto slovesnost. Ti verzi večinoma gladko teko, zdi se mi vendar, da je pisatelj kot pri zasnovi drame tudi tu ostal sredi pota; ponekod čutimo tudi precej krepko goriški akcent. Ljudski prizori bi bili gotovi boljši brez verza.

Janez Žagar: **Vrtinec**. Drama v treh dejanjih. V Ljubljani, 1925. Izdala Zveza kulturnih društev. Založila Tiskovna zadruga. Oder 12. zvezek. Str. 51. — Drama je zasnovana na realističnem pravcu, močno stilizirana in bližja sliki kakor dogodku. Podoba dolgočasje v nezadovoljnem zakonu se razgiblje, ko se vrne iz Amerike možev brat, ki ga je žena prej ljubila in ga še zdaj ni pozabila. Prave notranje rešitve v drami ni, ker se burja poleže, ko se tretji, ki je prišel, zopet umakne in se s tem tudi ženine nakane nad možem ponesrečijo. — Delo je bolj dra-

matična epizoda, bolj dramatično razpoloženje kot pravo dejanje. Pisatelj ima živ odrski pogled in sluh in mu zunanje ni kaj oporekati. Vse štiri osebe so dobro orisane. Slika pa je za to snov predolga, ker bi naravno zadostovali dve dejanji.

Rudolf Pečjak: **Kraljična z mrtvim srcem**. Pravljična komedija v 4 dejanjih. Pevske in glasbene točke zložil Anton Dolinar. Založila Podmladek Rdečega križa in šolski oder »Vesna« na meščanski šoli v Trzinu. Tiskala tiskarna Sava, d. d., v Kranju. Brez letnice. Str. 54. — Opazka na koncu pravi, da je ideja igre sprejeta iz angleškega pravljичnega sveta; a ne samo ideja, tudi osnovni motiv je precej neslovensko občuten. Vendar je ta igrice v bledičnosti naše mladinske literature dobra izjema. Otročja grotesknost v imenih in govoru je precej huda (zlasti začetek III. dejanja) in spodnika tla poeziji, prijetna pa je živahna humornost — kjer ni pretirana — in neprisiljena vzgojnost. Režijska navodila, ki predpisujejo otroški balet, so večkrat bolj rekvizitna kot nujna.

Dr. Ivan Lah: **Pepeluh**. Narodna pravljica v 6 dejanjih. V Ljubljani, 1926. Izdala Zveza kulturnih društev. Založila Tiskovna zadruga. Oder 14. zvezek. Str. 72. — Pisatelj je prav storil, da je v Dodatku ponatisnil pravljico o Pepeluhu, ki dokazuje, kako majhna in nesmotrna so samostojna mesta v igri. Popolnoma nezmiselno je modrovanje na dvoru, nekoliko umestnejši, a preveč razvlečeni so nastopi lenih hlapcev, snovi popolnoma tuja pa patetična simbolična razlaga na koncu, ki vpliva bolj smešno kot resno. Pisatelj je premalo pretehal bistvo snovi, sicer bi bil moral spoznati, da iz nje ne more napraviti dobre igre in zlasti ne s slabo poezijo. Delo tudi na odru ni imelo uspeha. F. K.

Fr. Jaklič: **V graščinskem jarmu**. Povest. — Slovenskih večernic 78. zvezek. Prevalje, 1925. Izdala in založila »Družba sv. Mohorja«. Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja. Str. 96.

Jaklič sam je pisal v »Slovenca« 21. aprila 1926 v podlistku »Ižanci gredo« o tej svoji zgodbi, ki je uvođen akord v revolucionarni marš leta 1848. — Povedal je, da je nosil svoje »Ižance« devet let in čez in so se mu izobličili v trojčke — trilogijo. »V graščinskem jarmu« je tedaj za enkrat le fragment, ki slika ob ljubezenskem dvoboju oskrbnika Menata in Glavanovega Janeza radi Cecmanove Mance prilike in neprilike predmarčnih dni, prekvašene z mislijo: Udarimo!

Snov je zajel Jaklič iz kronike »prijatelja Janeza, župnika v ljubkem škocijanu pri Turjaku«, bral je »Novice« — in tako je »napisal vse dogodke po vrsti in jim dal obliko povesti, resnično po dejanjih, kakor je dobil zapisane ali jih je slišal. Seveda, za vsako malenkost ne bi mogel priseči, da se je do pičice tako godilo.«

Nič ne de! »Učenec stare šole« pripoveduje lagodno in prikupno, ljudi in pokrajino riše stvarno in nerazvajen krog Večerničarjev je bil prav gotovo zadovoljen z njim in je obžaloval le to, da ga je Družba pustila radovednega sredi pota... Če bi se primerilo še kdaj kaj takega, naj Družba razpolovi rajši kako poučno edicijo — ali jo magari za isto leto opusti v prilog leposlovne celote, ki sicer utrpí na svojem pomenu. Ali mora biti leposlovna knjiga pri nas res še vedno pastorka? Dr. J. L.